

Activitatea Parlamentului de legislatura a XI-a | (Ne)exercitarea funcției de control parlamentar

Deși a devenit mai transparentă, exercitarea controlului parlamentar a rămas încă problematică, instrumentele de control parlamentar fiind utilizate ineficient sau, uneori, chiar neglijate. Este una din principalele concluzii a Raportului anual de monitorizare a activității Parlamentului de legislatura a XI-a, în perioada august 2022 – iulie 2023, elaborat de Promo-LEX.

Analista Promo-LEX, Dina Boțan, constată că Parlamentul dispune de o gamă variată de instrumente de control și intervenție, dar aplicarea lor este influențată de mai mulți factori, inclusiv contextul și voința politică, cadrul normativ, încă imperfect, și resursele umane și administrative limitate. „Este necesar ca toți subiecții implicați în planificare și exercitare să vină cu soluții pentru a

transforma controlul parlamentar din unul formal în unul funcțional”, notează analista.

Instrumentul audierilor parlamentare neglijat

În perioada de monitorizare, instrumentul audierilor nu a fost utilizat, deși propuneri de audieri au fost avansate frecvent de către opoziția parlamentară. Deputații BCS au înaintat, în cadrul a 19 ședințe plenare, 36 de propuneri de audiere ale conducătorilor/reprezentanților din circa 20 de autorități și instituții publice, inclusiv 11 miniștri și a prim-ministrului (7 solicitări). Toate solicitările opoziției au fost respinse, neîntrunind numărul necesar de voturi.

Deși Regulamentul Parlamentului prevede audierea Guvernului în probleme ce țin de activitatea acestuia, o dată în decursul unei sesiuni, o asemenea audiere nu a fost inițiată.

Cu referire la audierile organizate de comisiile parlamentare, s-au observat practici neuniforme de planificare și comunicare. Unele comisii au planificat audierile în planurile lor de activitate, altele, au aprobat planuri separate de audieri sau de realizare a controlului parlamentar. Rezultatele audierilor au fost și ele prezentate neuniform: unele comisii nu au plasat pe pagina web a Parlamentului nici o informație privind desfășurarea audierilor publice, iar altele au plasat parțial informații. Doar câteva comisii au manifestat un grad înalt de transparență referitor la desfășurarea audierilor publice, publicând rapoartele și deciziile privind rezultatele audierilor.

„Practicile diferite ale comisiilor permanente de planificare a audierilor și de informare despre rezultatele acestora afectează gradul de transparență.

Planificarea este un element important în desfășurarea și în evaluarea activității comisiilor permanente, de aceea ar fi utilă uniformizarea practicilor, inclusiv în ce privește publicarea informației”, menționează Dina Boțan.

Alte instrumente de control parlamentar neglijate

În perioada de monitorizare nu au fost constituite **comisii de anchetă**, deși au fost înregistrate două inițiative. Refuzul de a constitui alte trei comisii de anchetă, propuse de opoziția parlamentară, poate fi tratat ca o limitare a accesului opoziției la acest instrument de control parlamentar. La fel, în perioada monitorizată, nu au fost înregistrate **interpelări**, fie din lipsă de necesitate, fie din lipsa de voință politică.

Utilizarea instrumentului **întrebărilor** a scăzut semnificative de la 38, în [perioada anterioară de monitorizare](#), la 5. Analista Dina Boțan constată că, de la începutul legislaturii curente, instrumentul întrebărilor a fost utilizat în majoritatea cazurilor de deputații din opoziție, iar tendința descendentă demonstrează diminuarea interesului față de acest instrument. „Cauzele ar putea fi rata de răspuns la întrebări, care a fost în medie de 60%, și faptul că deseori deputații solicită ca răspunsul să fie oferit verbal, în ședințele plenare, iar primirea răspunsurilor în scris îi demotivază să mai folosească acest instrument”.

În perioada monitorizată, nu au fost constituite **comisii speciale** pentru exercitarea controlului parlamentar. Iar activitatea celor trei comisii speciale constituite în perioada 2021–2022 (Comisia parlamentară specială de monitorizare și control parlamentar asupra realizării politicii de reintegrare a Republicii Moldova, Comisia specială de examinare a procesului decizional privind controlul inflației și politica monetară pe parcursul ultimelor 18 luni și Comisia specială pentru examinarea eficienței aplicării reglementărilor din sectorul produselor petroliere) a fost lipsită de transparență și lacunară, odată ce una dintre aceste Comisii, care a activat în anul 2022, nu a prezentat raportul, adică nu a avut finalitate.

În privința **controlului exercitat de subcomisii**, Promo-LEX a constatat că, deși acesta poate fi un instrument eficient, niciuna dintre subcomisiile pentru exercitarea controlului asupra activității SIS și pentru exercitarea controlului asupra executării hotărârilor și deciziilor CtEDO și a hotărârilor Curții Constituționale nu și-a desfășurat activitatea în perioada monitorizată.

Numărul rapoartele audiate în plen – în ușoară creștere

În perioada de monitorizare, Parlamentul a audiat un număr mai mare de rapoarte ale autorităților publice, inclusiv cele ale căror audiere nu este obligatorie, conform legislației, precum și rapoarte tematice și de activitatea pentru anii precedenți.

Pe de altă parte, obligativitatea prezentării în plen a rapoartelor a fost respectată de jumătate dintre autoritățile care, potrivit legislației, trebuie să prezinte rapoartele de activitate și de evaluare pe anumite domenii în plenul Parlamentului. Marea majoritate a rapoartelor (92%) au fost prezentate în plen cu depășirea termenului legal, chiar dacă au fost publicate în termene pe pagina web a legislativului și pe cele ale autorităților responsabile.

Al doilea an consecutiv, nu a fost audiat în plen Raportul de activitate al Guvernului. Astfel, de la constituire, actuala legislatură nu a audiat niciun raport al Guvernului, care potrivit legii, se prezintă anual în luna aprilie.

Analista Promo-LEX, Dina Boțan, subliniază că „exercițiul de audiere publică a rapoartelor sporește nivelul de transparență și de informare a societății referitor

la activitatea autorităților publice, dar oferă și posibilitatea legislativului de a supune discuțiilor probleme de interes public și de a interveni în unele domenii, în cazul depistării unor lacune”.

Evaluarea actelor normative și depunerea moțiunilor

Instrumentul de control folosit la capacitate maximă, în perioada monitorizată, a fost evaluarea ex post juridică a executării legilor realizată de Direcția generală juridică. În ce privește evaluările ex post de impact realizate de comisiile permanente, acestea au înregistrat în continuare un grad foarte scăzut de realizare din mai multe motive, inclusiv insuficiența de resurse umane și de expertiză în domeniu, prioritizarea altor activități pe agenda parlamentară și planificarea defectuoasă.

În perioada monitorizată au fost înregistrate și dezbătute o moțiune simplă și una de cenzură înaintate de opoziție. Ambele au fost respinse.

Raportul anual de monitorizare a activității Parlamentului de legislatura a XI-a, în perioada august 2022 – iulie 2023 poate

fi accesat [aici](#).

Raportul de monitorizare a fost elaborat de Asociația Promo-LEX în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” susținut financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova).